

N:o 12.

Ank. till Riksd. kansli den 4 maj 1894, kl. 3 e. m.

Första Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 6, i anledning af väckt motion om utsträckt rätt för sterbhusdelegare och testamentstagare att erhålla gemensam expedition i lagfartsärende.

I Andra Kammaran väckte vid 1892 och 1893 årens riksdagar herr J. Andersson i Lysvik motioner derom, att Riksdagen måtte uti skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t vidtaga sådan åtgärd, att den uti 11 § i kongl. förordningen angående expeditionslösen den 7 december 1883, sådant detta lagrum lyder i kongl. kungörelsen den 16 december 1887, sterbhusdelegare eller testamentstagare medgifna rätt att i uppgifvet fall erhålla gemensam expedition måtte angående protokollsutdrag utsträckas jemväl till de fall, då af sterbhusdelegare eller testamentstagare sökt lagfart förklaras hvilande eller af rätten beviljas, utan att å samma rättegångsdag lagfart jemväl sökes å senare fång. Till stöd för sina framställningar anförde motionären hufvudsakligen, att fall kunde inträffa, då de kostnader, hvilka åtföljde lagfarten, föreföllo oskäligen betungande, i synnerhet om värdet å fastigheten vore obetydligt; att det ej kunde vara rätt, att arfvingar, om de behöllo sin ärfda fastighet och sålunda ej kommo i åtnjutande af den i ofvaanberörda kungörelse medgifna lindring, skulle drabbas af en dryg kostnad, samt att om också särskildt lagfartsbevis, såsom

Bih. till Riksd. Prot. 1894. 8 Saml. 2 Afd. 1 Band. 9 Häft. (N:o 12.) 1

betryggande eganderätten och erforderligt förhållande af in-teckning, borde för hvarje arfslott beviljas, syntes dock gemensamt protokollsutdrag vara tillräckligt, såväl då lagfart förklarades hvilande som då lagfart beviljades.

Den framställning, motionären gjorde till 1892 års Riksdag, tillstyrktes på andragna skäl af det tillfälliga utskott, åt hvilket ärendets behandling öfverlemnades, samt godkändes af Andra Kammaren utan diskussion, hvaremot Första Kammaren med bifall till det utlåtande, ett af kammarens tillfälliga utskott i ämnet afgifvit, afslog motionen, i följd hvaraf frågan genom kamrarnes skiljaktiga beslut förföll.

Vid behandlingen af motionärens ifrågavarande yrkande vid 1893 års riksdag blef på tillstyrkan af Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskott, till hvars behandling motionen hänvisades, motionärens förslag af kammaren godkänt; men sedan Första Kammarens tillfälliga utskott n:o 1, under erinran bland annat, att motionären med sitt förevarande förslag afsett endast de fall, då lagfart beviljades eller förklarades hvilande, men icke föreslagit någon bestämmelse för det fall, att lagfartsansökningen afsloges eller uppskötes, hemställt, att Första Kam-maren icke måtte biträda Andra Kammarens i ärendet fattade beslut; och blef denna hemställan bifallen af Första Kammaren.

Nu har uti en i Andra Kammaren under n:o 159 väckt motion, samme motionär föreslagit,

att Riksdagen ville uti skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes vidtaga sådan åtgärd, att den i 11 § af kongl. förordningen angående expeditionslösen den 7 december 1883, sådant detta lagrum lyder i kongl. kungörelsen den 16 december 1887, medgifna rättighet att erhålla gemensam expedition måtte, i hvad angår *protokollsutdrag*, utsträckas jemväl till de fall, då af sterbhusdelegare eller testaments-tagare sökt lagfart afslås, uppskjutes till viss dag, förklarar hvilande eller af rätten beviljas, utan att å samma rättegångsdag lagfart jemväl sökes å senare fång,

eller alternativt,

att enahanda rättighet att erhålla gemensam expedition, både protokollsutdrag och lagfartsbevis, må för ofvan berörda fall medgifvas, men endast då den egendom, hvarå lagfart sökes, icke uppgår till ett värde af 1,000 kronor.

Uti motionen, som hänvisats till Andra Kammarens tillfälliga utskott n:o 4, har motionären hufvudsakligen åberopat de grunder, han tillförene för sina ifrågavarande framställningar åberopat, samt särskildt fästet uppmärksamheten derpå, att jordstyckningen inom hans ort

erhållit en sådan omfattning, att enligt en vid motionen fogad tabell under år 1891 i Vermland meddelats 278 lagfarter å skattetal understigande ett skatteöre (ett skatteöre = $\frac{1}{960}$ mantal) samt 649 lagfarter å skattetal från och med ett intill fem öre, samt att en häradsrätt gifvit förelägganden för sterbhusdelegare att söka lagfart å arfallen egendom, oaktadt arfskifte icke varit emellan sterbhusdelegarne upprättadt; hvarjemte motionären vidare anført, att enär en viss obenägenhet förefunnes mot undantagslagstiftning, förut väckta förslag afsett allenast protokollsutdrag, gällande äfven behållna sterbhus, fastän egentliga syftet varit att bereda mindre bemedlade sterbhusdelegare minskade lagfartskostnader, men att, derest förslaget funnes vara lättare antagligt, om detsamma anslöte sig till det beslut, som fattades vid 1891 års riksdag angående nedsättning af stämpelafgiften för mindre arfslotter — ett beslut, som stödde sig derpå, att särskildt uti de delar af landet, der jorden vore mycket styckad, berörda skatt drabbade ganska hårdt samt att i följd deraf arfvingar till mindre jordlotter ofta afskräcktes från att inom i lag stadgad tid lagfara sina fång — motionären, som funne samma motiv tillämpliga äfven på förevarande ärende, ville alternativt föreslå: 1:o) det af honom förut väckta förslag utsträckt äfven till de fall, då lagfartsansökan afsloges eller ärendet uppskötes, samt 2:o) förslag, omfattande både protokoll och lagfartsbevis, då den egendom, hvarå lagfart söktes, icke uppginge till ett värde af 1,000 kronor.

Andra Kammarrens tillfälliga utskott har i följd af remissen af ifrågavarande motion anført följande:

»Grunden till motionärens sålunda vid flera riksdagar framställda förslag att uti uppgifvet hänseende få lagfartskostnaden nedbringad synes vara att söka deri, att jordstyckningen inom hans ort är synnerligen utsträckt och kostnaden för lagfart följaktligen betungande för innehafvare af smärre jordlotter samt att sterbhusdelegare af vederbörande domhafvande undfått förständigande att fullgöra den lagfartsskyldighet, som skulle dem åligga. I sistnämnda hänseende torde vara tillräckligt att erinra, hurusom den i 2 § i kongl. förordningen angående lagfart å fång till fast egendom den 16 juni 1875 förekommande bestämmelsen om skyldighet för vederbörande att å dess fång söka lagfart å landet sist vid det lagtima ting, som infaller näst efter sex månader, och i stad inom tre månader, sedan fånget skedde, är i

fråga om giftorätt och arf så modifierad, att tiden för lagfartssökandet skall i dessa hänseenden räknas från den dag, bodelning verkställes. Det är sålunda uppenbart, att de åberopade föreläggandena, som innehöllo, att lagfart skulle sökas under förutsättning att laga hinder därför ej mötte, icke kunde hafva någon påföljd, der anmälan gjordes, att sterbhusdelegarne vid tiden i fråga icke hållit någon bodelning. Berörda omständighet lärer följaktligen icke kunna tillmätas någon betydelse vid afgörandet af den uppställda frågan.

Att åter kostnaderna för lagfart i vissa fall kunna blifva i afsevärd mån betungande i de orter, der jordstyckning i större grad förekommer, har redan af Riksdagen och Kongl. Maj:t blifvit förutsedt, och åtgärder vidtagna för afhjelpandet af ett slikt missförhållande. I detta afseende stadgas nemligen i § 11 mom. 2 af kongl. förordningen angående expeditiöslösen den 7 december 1883, sådant detta lagrum lyder i kongl. kungörelsen den 16 december 1887, att om sterbhusdelegare eller testamentstagare söka lagfart å fast egendom, som tillfallit dem i giftorätt, arf eller testamente, och å samma rättegångsdag lagfart jemväl sökes å senare fång, hvarigenom egendom i dess helhet öfvergått till en eller flera af delegarne eller till ny egare, eller lagfart å sådant fång redan förut sökts, skall i förstnämnda ärende gemensam expedition för sterbhusdelegarne eller testamentstagare utfärdas, der ej annorlunda begäres. Det af motionären eftertraktade målet är således redan vunnet i alla de fall, som uti ofvan åberopade lagrum afses, och utskottet känner orter, der lagfart å de i samma lagrum afsedda fall nästan aldrig sökes annat än i sammanhang med försäljning. Men äfven en annan lindring i lagfartskostnaden har blifvit beredd genom kongl. kungörelsen den 16 oktober 1891. Deri stadgas nemligen, att protokoll angående lagfart å fång till fast egendom genom giftorätt eller arf, der taxeringsvärdet å den egendom, hvarå lagfart sökes, icke uppgår till 1,000 kronor, är fritt från stämpel. Genom den sålunda medgifna lindring kommer lagfartskostnaden att i nu nämnda fall uppgå å landet till fyra kronor och i stad till minst fem kronor 50 öre, hvaremot samma kostnad eljest bestiger sig till sex kronor å landet samt minst sex kronor 50 öre i stad.

Kongl. förordningen angående lagfart å fång till fast egendom den 16 juni 1875 innehåller uti § 18, att vid rätten skall i öfverensstämmelse med lagfartsprotokollet föras en bok, så inrättad, att deraf lätteligen kan ses hvarje egendom, derå lagfart blifvit sökt, tiden då det skett, sökandens namn, fångtet samt dervid möjligen fogade vilkor af viss uppgifven art samt tiden då lagfart blifvit beviljad eller af-

slagen, hvarjemte Kongl. Maj:t, med föranledande af hvad i samma lagrum vidare stadgas, genom kungörelse huru lagfarts- och inteckningsböcker skola inrättas och föras den 14 september 1875 lemnat närmare föreskrifter om sättet, hvarpå dessa böcker enligt de vid kungörelsen fogade formulär skola föras. Enligt denna kungörelse skall vid häradsrätt göras ett upplägg för hvarje af inom häradet belägna, under särskilda nummer i jordeboken uppförda hemman, qvarnar, fisken och torp eller andra lägenheter med vissa uppgifna undantag. I stad åter föres en gemensam bok under benämningen fastighetsbok för såväl lagfarts- som inteckningsärenden, och ett upplägg skall göras för hvarje särskild fastighet, ehvad den består af ett eller flera hus, tomter, jordlotter eller andra lägenheter eller delar deraf. Det är möjligt att genom en sådan anordning af fastighetsboken i städer densamma kan utan olägenhet föras i öfverensstämmelse med den praxis, som enligt uppgift uti kammarens fjerde tillfälliga utskotts betänkande till sistförflutna riksdag öfver motionärens då väckta förslag lärer iakttagas vid Stockholms rådstufvurätt.

Beträffande åter underrätter å landet vill det förefalla utskottet, som ett dylikt förfaringssätt, till den utsträckning motionären åsyftat i sitt första alternativa yrkande, skulle motverka hufvudändamålet med införande af lagfartsboken eller att erhålla ordning och reda i eganderättsförhållandena, samt en klar öferskådighet öfver desamma. Nu är nemligen stadgadt, att i lagfartsboken skola finnas särskilda kolumner för införande af ofvanberörda uppgifter uti 1875 års lagfartslag, hvarjemte derutöfver skall finnas en särskild kolumn för anmärkningar, i hvilken införas, bland annat, vid förändring i eganderätt till inskrifven fastighet, hänvisning i det rum, hvori fångesmannens lagfart blifvit inskrifven, till det efterföljande rum, hvori den nya egarens lagfart inskrifvits, anteckningar rörande egares rätt att råda öfver fastighet, instämd talan om klander å fång och lösen af fastighet, samt rättens beslut, då ansökning blifvit afslagen, förklarad hvilande eller endast till någon del bifallen. Om nu gemensam lagfart meddelas flera sterbhusdelegare och dessa sedermera till skilda personer afyttra sina lotter i den arffallna fastigheten, torde det icke vara möjligt att inom det synnerligen begränsade yttinnehåll, som är tillmätt hvarje nummer på upplägget, införa alla de anteckningar, som lagligen skola införas.

Det synes utskottet, att mot motionärens förslag i nu afhandlade del också kan framställas den anmärkning, att någon giltig rättsgrund ej kan uppställas för den mening, att sterbhusdelegare eller testaments-

lagare, som genom giftorätt, arf eller testamente fått sig tillagd fastighet af större värde, skola vidkännas mindre lagfartskostnader än dem, som ifrågakomma vid lagfart å köp.

Utskottet vill emellertid icke bestrida, att, på sätt i motionen uppgifves, i de orter, der jordstyckning i större grad förekommer, fall kunna förefinnas, då den hemmanslott, hvarå lagfart sökes, är af så ringa värde, att kostnaden för lagfart ej står i rimligt förhållande till egendomens värde, äfven med de lindringar i samma kostnader, som redan blifvit medgifna. Det kan sålunda blifva lagstiftarnes pligt att mellankomma för afhjelpande af ett sådant missförhållande, äfven om därför erforderliga åtgärder i någon mån föranleda till rubbning i den åskådlighet, lagfartsboken bör ega. Utskottet håller emellertid före, att om den nu sökta förmånen varder beviljad endast i det fall, att taxeringsvärdet å hela den egendom, hvarå lagfart sökes, i värde icke uppgår till 1,000 kronor, den anmärkta olägenheten kan varda i väsentlig mån förminskad. Utskottet stöder denna sin åsigt derpå, att ifrågavarande fall sannolikt icke så ofta förekomma samt att med hänsyn till hela fastighetens ringa värde det ej är antagligt, att de särskilda fastighetslotterna varda till särskilda personer föryttrade och att, om klander anställles, sådant klander rigtas mot fastigheten i sin helhet och ej mot de särskilda lotterna, hvilkas ringa värde ej manar till anhängiggörande af en kostsam rättegång. Äro dessa antaganden rigtiga, följer deraf, att i nu afsedt fall ej så många anteckningar varda erforderliga och att således det knappt afmätta rummet å upplägget ändock kan blifva tillräckligt.

På grund af hvad sålunda anförts tillåter utskottet sig hemställa, att Andra Kammaren måtte på det sätt bifalla motionen, att kammaren för sin del besluter,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att den i 11 § mom. 2 af kongl. förordningen angående expeditionslösen den 7 december 1883, sådant detta lagrum lyder i kongl. kungörelsen den 16 december 1887, för sterbhusdelegare eller testamentstagare i vissa fall medgifna rätt att öfver ansökan om lagfart erhålla gemensam expedition må varda, der ej annorlunda begäres, utsträckt till alla öfriga fall, då lagfart af sterbhusdelegare eller testamentstagare sökes å fastighet, som i värde ej uppgår till 1,000 kronor».

Denna hemställan är, enligt till Första Kammaren aflåtet protokollsutdrag, den 25 sistlidne april af Andra Kammaren bifallen; och har Första Kammaren derefter remitterat ärendet till sitt tillfälliga utskott n:o 1.

Utskottet, som delar de betänkligheter mot motionens syfte, hvilka, blifvit af Andra Kammarens tillfälliga utskott anförda, kan deremot icke instämma i den af samma utskott uttalade förmodan, att de fall, då lagfart sökes för sterbhusdelegare eller testamentstagare å egendom under 1,000 kronors värde, skulle blifva så fåtaliga, att olägenheten af ett olika förfarande vid lagfart för sterbhusdelegare å egendom till värde af 1,000 kronor och derutöfver och å egendom till lägre värde skulle blifva ringa, desto mindre som, enligt hvad motionären uppgifvit och med Vermlands länskungörelser för 1891 styrkt, i vissa domsagor af nämnda landskap antalet lagfarter för sterbhusdelegare å sådana mindre egendomar varit mycket betydligt. I allt fall, äfven om Andra Kammarens tillfälliga utskotts antagande i detta hänseende skulle vara riktigt, finner utskottet sig icke kunna förorda vidtagande af någon åtgärd, som skulle kunna leda till införande af lagbestämmelser om olika förfarande och expeditionssätt vid lagfart, endast på grund af egendomens större eller mindre värde, i följd hvaraf utskottet hemställer,

att Första Kammaren icke måtte biträda Andra Kammarens beslut.

Stockholm den 4 maj 1894.

Å utskottets vägnar:

L. W. LOTHIGIUS.

Herr *Ölander* har låtit här anteckna, att han i följd af annat honom af kammaren lemnadt uppdrag icke inom utskottet deltagit i behandlingen af detta ärende.
